خبر

ورشو: پوتین دروغ می‌گوید

● در تازه‌ترین تحول در ارتباط با تنش‌های اخیر میان نخست‌وزیر لهستان و رئیس‌جمهور روسیه، ماتئوس موراویسکی، نخست‌وزیر لهستان، پوتین را به دروغ‌گویی در مورد جنگ جهانی دوم متهم کرد. ولادیمیر پوتین در مناسبت‌های اخیر ادعا کرده که لهستان مسئول آغاز جنگ جهانی دوم است؛ موضوعی که به تنش‌ها میان این دو کشور دامن زده. موراویسکی در بیانیه‌ای در پاسخ به رئیس‌جمهور روسیه گفت: «پوتین در فرصت‌های متعدد درباره لهستان دروغ گفته و او همیشه این کار را به صورتی عمدی انجام داده است. این اتفاق معمولا زمانی رخ می‌دهد که مقامات در مسکو به‌خاطر اقداماتشان فشار بین‌المللی را حس می‌کنند و این فشار در عرصه تاریخی نیست، بلکه در عرصه ژئوپلیتیک مدرن است». نخست‌وزیر لهستان به چند رویداد اخیر که آنها را به‌عنوان ناکامی برای روسیه توصیف می‌کند، اشاره کرد، از جمله ورزشکاران روس که به‌خاطر دوپینگ به حالت تعلیق درآمده‌اند و تلاش ناکام کرملین برای مطیع‌کردن کامل بلاروس. نخست‌وزیر لهستان همچنین به تمدید اخیر تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه مسکو به دنبال الحاق شبه‌جزیره کریمه به روسیه در سال ۲۰۱۴ اشاره کرد. ماتئوس موراویسکی گفته است: «من اظهارات پوتین را تلاشی برای پنهان‌کردن این مشکلات تلقی می‌کنم». پوتین در روزهای اخیر از قطع‌نامه تصویب‌شده توسط پارلمان اروپا که جماهیر شوروی را به همراه آلمان مسئول جنگ جهانی دوم دانسته، شدیدا انتقاد و این اقدام را «مزخرفات محض» توصیف کرد. جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۳۹ آغاز شد؛ هنگامی که لهستان برای نخستین‌بار مورد حمله آلمان نازی و دو هفته بعد از آن نیز مورد حمله اتحاد جماهیر شوروی قرار گرفت. این اشغال دوگانه چند روز پس از آن صورت گرفت که این دو کشور پیمانی را با یک پروتکل سری برای تقسیم لهستان و کشورهای حوزه بالتیک امضا کردند. حدود شش میلیون لهستانی در آن جنگ کشته شدند.

اخبار متناقض درباره آتش‌بس در افغانستان

● روز گذشته در حالی رسانه‌ها از موافقت گروه طالبان با برقراری آتش‌بس موقت در افغانستان خبر دادند که ساعاتی بعد بی‌بی‌سی به نقل از سخنگوی طالبان خبر داد که طالبان هنوز با هیچ توافق آتش‌بسی موافقت نکرده است. توافق موقت آتش‌بس از سوی طالبان به آمریکا این شانس را می‌دهد تا یک توافق صلح با این گروه شبه‌نظامی امضا و نیروهایش را از افغانستان خارج کند. با اینکه رهبری طالبان هنوز این توافق را تأیید نکرده، اما انتظار می‌رود که آن را بپذیرد. آمریکا به دنبال قراردادی شامل توافقی است که افغانستان نباید به‌عنوان پایگاهی برای گروه‌های تروریستی مورد استفاده قرار گیرد.مذاکره‌کنندگان طالبان با شورای حاکم خود برای یک هفته پیش از این توافق به منظور آتش‌بس همکاری داشتند. مدت این آتش‌بس هنوز اعلام نشده، اما گفته می‌شود این آتش‌بس برای ۱۰ روز است. بر اساس توافق صلح طالبان و آمریکا، مذاکرات درون‌افغانستانی بین طرف‌های درگیر در این کشور است. این توافق که اوایل سال ۲۰۱۹ از سوی دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا و پس از آن متوقف شد که یک سرباز آمریکایی در حمله طالبان کشته شد، تعیین‌کننده نقش طالبان در افغانستان است و به صورت مؤثری به طولانی‌ترین جنگ آمریکا در افغانستان پایان می‌دهد. دونالد ترامپ اصرار دارد که به حضور ۱۹ساله نظامیان آمریکایی در افغانستان پایان دهد. اما مخالفان این اقدام استدلال می‌کنند که نیروهای افغان به تنهایی نمی‌توانند امنیت را در سراسر این کشور برقرار کنند و با خروج آمریکا، طالبان مناطق بیشتری را در این کشور تصرف خواهد کرد.هم‌زمان با انتشار این اخبار در مورد احتمال برقراری آتش‌بس موقت در افغانستان، مقام‌های محلی ولایت جوزجان در شمال افغانستان تأیید کرده‌اند که در حمله طالبان به یک پاسگاه نیروهای «خیزش مردمی» در ولایت جوزجان، ۱۴ نفر از این نیروها کشته و پنج نفر زخمی شده‌اند. معروف آذر، سخنگوی والی جوزجان گفت که این حمله بامداد روز گذشته رخ داده و از نیروهای طالبان نیز هفت نفر کشته شده‌اند.ولسوالی فیض‌آباد ولایت جوزجان با ولایت بلخ هم‌مرز است و شورشیان مخالف دولت افغانستان، از جمله شبه‌نظامیان طالبان در این دو ولایت حضور دارند. حمله نیروهای طالبان به نیروهای خیزش مردمی که با حمایت دولت افغانستان با نیروهای شبه‌نظامی مخالف می‌جنگند، در روزهای اخیر افزایش یافته است. روز یکشنبه نیز حمله گروه طالبان به یک پاسگاه نیروهای خیزش مردمی در ولسوالی خواجه‌بهاءالدین ولایت تخار در شمال‌شرق افغانستان باعث کشته‌شدن ۱۷ سرباز «خیزش مردمی» و زخمی‌شدن چهار نفر از آنان شد. هفته گذشته هم در حمله طالبان به پایگاه ارتش در ولسوالی بلخ در همسایگی فیض‌آباد، شش سرباز ارتش کشته شدند. طالبان مسئولیت این حمله را پذیرفته و گفته که ۱۵ سرباز پلیس و «نیروهای خیزش» مردمی را در این حمله کشته‌اند.

عکس: AP

دست‌کم ۲۵ نفر در حمله جنگنده‌های آمریکایی در عراق کشته شدند

عراق، میدان انتقام‌گیری

سه نقطه در عراق و دو منطقه در سوریه هدف حملات هوایی آمریکا قرار گرفته‌اند، درحالی‌که خیابان‌های شهرهای جنوبی سه ماه است که صحنه اعتراضات گسترده است. خبری از انتخاب نخست‌وزیر نیست و با استعفای رئیس‌جمهور اوضاع در این کشور از همیشه ناآرام‌تر شده و در سوریه هم آخرین مراحل پایان جنگ با نبرد در ادلب طی می‌شود.

پنتاگون با انتشار بیانیه‌ای تأیید کرده که این حملات را نیروهای آمریکایی انجام داده‌اند؛ حملات روز جمعه گذشته که مقامات آمریکایی آن را پاسخی به شلیک ۳۰ راکت به پایگاه نیروهای آمریکایی در کرکوک توصیف کرده‌اند. این در حالی است که عامل این حمله که در آن یک نیروی آمریکایی و چندین عراقی جان خود را از دست دادند، همچنان مشخص نیست. آمریکا در پاسخ به این حمله دو روز بعد یعنی صبح یکشنبه با جنگنده‌های اف - ۱۵ خود پنج پایگاه متعلق به نیروهای حزب‌الله عراق یا کتائب حزب‌الله را در شمال غرب عراق و جنوب‌شرق سوریه هدف قرار داد؛ حملاتی که دست‌کم ۲۵ کشته و ۵۱ زخمی بر جای گذاشته است.

آمریکا نیروهای حزب‌الله عراق را به حملات متعدد به پایگاه‌های عراقیِ میزبان نیروهای آمریکایی متهم می‌کند و آنها را به‌عنوان عامل حمله جمعه معرفی کرده، درحالی‌که تاکنون شواهدی برای این ادعای خود ارائه نداده است. کتائب حزب‌الله از جمله گروه‌های شبه‌نظامی است که در جریان پیشروی داعش در عراق شکل گرفتند و در مبارزه با این گروه تروریستی و پاک‌سازی آن به‌ویژه در شمال‌غرب عراق نقش پررنگی داشته‌اند. این گروه و فرماندهان آن از مبارزان حضور آمریکا در عراق پس از تهاجم به این کشور در سال ۲۰۰۳ هستند و به ادعای مقامات آمریکایی، با ایران رابطه نزدیکی دارند. پایگاه این نیروها در القائم استان الانبار از جمله نقاطی بوده که مورد حمله جنگنده‌های آمریکایی قرار گرفته است. پیش از این و در ژوئن ۲۰۱۸ پایگاه این نیروها در ابوکمال سوریه نیز هدف حملات هوایی نیروهای ائتلاف آمریکا علیه داعش قرار گرفته بود. مقامات آمریکایی ادعا می‌کنند پایگاه‌های هدف، علاوه بر محل نگهداری مهمات و تسلیحات این گروه، مقر آنها برای طراحی حملات علیه نیروهای ائتلاف ضدداعش و آمریکایی بوده است؛ ادعایی که این مقامات هیچ شواهدی برای اثبات آن ارائه نداده‌اند. چند ساعت پس از حمله جنگنده‌های آمریکایی، چهار راکت به سمت پایگاه نیروهای آمریکایی در نزدیکی بغداد شلیک شد که کشته یا زخمی بر جای نگذاشت. فرمانده نیروهای حزب‌الله عراق که با نام ابومهدی المهندس شناخته می‌شود، پس از این حملات هشدار داده است: خون این شهیدان پایمال نمی‌شود. واکنش ما به این حملات برای نیروهای آمریکایی مستقر در عراق بسیار سنگین خواهد بود.

مایک پمپئو، وزیر خارجه آمریکا هم درحالی‌که این حملات را «حملات دفاعی دقیق» توصیف کرده، آن را حامل پیامی برای ایران دانسته است. مقامات آمریکایی ادعا کرده‌اند با انجام این حملات، تعداد تهاجم‌ها به نیروهای آمریکایی در عراق کاهش می‌یابد.

این حملات در حالی انجام شده‌اند که مقامات آمریکایی نیم‌ساعت پیش از انجام آن مقامات عراقی را در جریان قرار داده‌اند. به گفته مقامات عراقی، عادل عبدالمهدی، نخست‌وزیر موقت عراق، به‌شدت با انجام این حملات مخالفت کرده و آن را نقض تمامیت ارضی کشورش دانسته است. بااین‌حال مارک اسپر، وزیر دفاع آمریکا، این عملیات را موفق توصیف کرده و توضیح داده، جنگنده‌های آمریکایی پس از انجام موفقیت‌آمیز عملیات خود در سلامت کامل به پایگاه‌های خود در منطقه بازگشته‌اند. بااین‌حال جزئیاتی از اینکه این جنگنده‌ها از کدام پایگاه‌ها اعزام شده‌اند، منتشر نشده است. حمله راکتی به پایگاه نیروهای آمریکایی و حمله جنگنده‌های آمریکایی به مقر نیروهای یکی از قدرتمندترین نظامیان عراقی زمانی رخ داده است که عراق سه ماه گذشته را در حال دست‌وپنجه نرم‌کردن با اعتراضات گسترده مردمی گذرانده است؛ اعتراضات ضددولتی که در آن بیش از ۴۵۰ نفر کشته و هزاران نفر زخمی شده‌اند. یکی از مهم‌ترین دلایل این اعتراضات، مداخله بیش از اندازه قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی در امور داخلی و تبدیل این کشور به میدان جنگ این کشورها بوده است. از زمان آغاز این اعتراضات در ماه اکتبر دست‌کم ۱۱ بار به محل استقرار سربازان یا دیپلمات‌های آمریکایی حمله شده است. معترضان معتقدند نفوذ این نیروهای خارجی در امور داخلی، احزاب سیاسی و اوضاع اقتصادی عراق را به‌شدت فاسد کرده است. اکنون این حملات به‌خوبی نشان داده‌اند که معترضان از چه چیزی در کشورشان رنج می‌برند.

اوکراین بازهم خبرساز شد

ترامپ خطاب به پلوسی: پسرت در اوکراین چه می‌کند؟

در پی انتشار گزارشی از نقش پسر نانسی پلوسی، رئیس دموکرات مجلس نمایندگان آمریکا در یک شرکت گازی در اوکراین، دونالد ترامپ خواستار پاسخ‌گویی نانسی پلوسی شد.

رسانه محافظه‌کار «وان آمریکن نیوز» (OAN) در گزارشی بدون اشاره به جزئیات، خبر داد پلوسی و پسرش پاول پلوسی جونیور، در یک رسوایی فساد در اوکراین، مشابه رسوایی مطرح‌شده علیه جو بایدن، نامزد انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا و پسرش دست داشته‌اند.

براساس این گزارش، پاول پلوسی از اعضای هیئت‌مدیره یک شرکت فعال در حوزه گاز طبیعی به نام شرکت «ویسکویل» بوده که با اوکراین تعامل و مراوده دارد. همچنین طبق این گزارش او در سال ۲۰۱۷ سفری به اوکراین داشته است.

هانتر بایدن نیز در زمان حضور پدرش در کاخ سفید به‌عنوان معاون باراک اوباما، در یک شرکت گازی اوکراینی حضور داشت.

به دنبال انتشار این گزارش دونالد ترامپ در توییتر خطاب به نانسی پلوسی نوشت: «نانسی آیا جوابی داری؟ عجب نانسی دیوانه، چه اتفاقی دارد می‌افتد؟ این مسئله بزرگی است!».

ترامپ تلاش دارد نشان دهد که پلوسی و پسرش نیز در یک رسوایی فساد مشابه با رسوایی مربوط به جو بایدن و پسرش در اوکراین دست دارند.

رئیس‌جمهور آمریکا مجددا از تصمیم پلوسی برای جلوگیری از ارسال لایحه مربوط به بندهای استیضاحش به مجلس سنا به‌منظور کلیدزدن فرایند محاکمه در این مجلس انتقاد کرد.

ترامپ درحالی‌که تعطیلاتش را در ملک تفرجگاهی‌اش در «مارالاگو» سپری می‌کند، در توییتر نوشت: «این خیلی جالب است که می‌بینیم نانسی پلوسی خواستار انصاف از جانب میچ مک‌کانل، رئیس مجلس سنای آمریکا می‌شود، درحالی‌که خود ناظر بر غیرمنصفانه‌ترین جلسات استماع در تاریخ فعالیت کنگره آمریکا بوده است».

جمهوری‌خواهان آمریکا در جریان رسوایی اوکراین استدلال کرده‌اند جو بایدن ظاهرا با سوءاستفاده از جایگاهش، به پسرش برای حضور در هیئت‌مدیره یک شرکت فعال حوزه گاز طبیعی در اوکراین موسوم به شرکت بوریسما کمک کرده است. گزارش شبکه OAN اکنون نشان می‌دهد که ظاهرا پلوسی نیز چنین کاری را در قبال پسر خودش هم کرده است.

مقابله ناتمام نهادهای حاکمیتی با فساد

ادامه از صفحه۵

با وجود این، درحالی‌که تأسیس نهادهایی از این دست با خوش‌بینی بسیار همراه بود، اما تجربه نشان می‌دهد کارایی نهادهای مبارزه با فساد از کشوری به کشور دیگر متفاوت است؛ به‌گونه‌ای که نهادهای توانمند مبارزه با فساد از امکانات خوب، رهبری قدرتمند و از درجه سلامت و تعهد بالایی برخوردارند. این درحالی است که نهادهای مبارزه با فساد ضعیف‌تر، از اراده سیاسی ضعیف امکانات و ظرفیت محدود رنج می‌برند» (دایره‌المعارف مبارزه با فساد، ۱۳۹۷: ۱۶- ۱۷).پیتر لانگست نیز در «برنامه‌های جهانی مبارزه با فساد» چنین می‌گوید: «در گذشته نهادسازی بر ایجاد یا توسعه نهادها تمرکز کرده بود و برای اداره آنها به مهارت‌های فنی نیاز داشت. در بسیاری موارد، نتایج به‌دست‌آمده کمتر از انتظارات بوده، زیرا نگرش و رفتارهایی که از فساد پشتیبانی یا آن را تأیید می‌کردند، در این نهادهای جدید نیز راه می‌یافتند. هم‌اکنون این مسئله پذیرفته شده که اصلاحات فقط نباید در سطح نهادها باشد، بلکه باید کارکنان آنها را نیز دربر بگیرد. همچنین ازنظر مدیریت نتیجه‌محور لازم است سلامت، پاسخ‌گویی، شفافیت و همچنین پذیرش کلی نگرش‌ها، عقاید و آداب‌ورسوم که سلامت را بر فساد ترجیح می‌دهند، تقویت شوند و به اجرا درآیند» (برنامه‌های جهانی مبارزه با فساد، ۱۳۸۷: ۱۲۴-۱۲۵).

آیا مبارزه با فساد در ایران ازسوی نهادهای حاکمیتی ممکن است؟

گویا در ایران مهم‌ترین ابزار برای کنترل فساد تأسیس نهادهای جدید است. این رویکرد بعضا متاثر از توصیه‌های اسناد و سازمان‌های بین‌المللی است و بخشی نیز درپی قوانین یا تصمیمات سیاسی داخلی است، اما به هریک از این دلایل امروزه در ایران دوازده نهاد مبارزه با فساد وجود دارد. این نهادها در ساختار هر سه قوه تشکیل شدند و حتی در بالاترین سطوح تصمیم‌گیری نهادهای فراقوه‌ای نیز مشغول به کار هستند. مسئله اما از جایی قابل بررسی است که اگر شاخص‌های رتبه‌بندی ادراک فساد را کنار روند تأسیس نهادها قرار دهیم، هم‌جهتی خاصی میان افول رتبه ایران و افزایش تعداد نهادهای مبارزه با فساد دیده می‌شود. به هر صورت، سنجش کارنامه این نهادها به‌طورجدی از مهم‌ترین مسائلی است که از آن غفلت شده است. ارزیابی این نهادها نسبت به مأموریت‌های محوله‌شان، خود یکی از ابزارهای مؤثر مقابله با فساد است که تا به امروز مورد توجه نبوده است. بر اساس این ارزیابی‌ها می‌توان هم‌پوشانی‌های احتمالی و نقش‌های متداخل را شناسایی کرد و در راستای رفع این مشکلات به شکل سازمانی تدابیری اندیشید.علاوه بر نقدهایی که به مدل تمرکز استفاده از نهادها به‌عنوان ابزار مبارزه با فساد وجود دارد، اگر بخواهیم قدری به وضعیت این نهادها در ایران بپردازیم، نکات برجسته‌ای مشاهده می‌شود. نکته اول تمرکز این نهادها بر فساد اقتصادی و مالی است. تجلی این مورد را می‌توان در شکل‌گیری اولین نهاد مبارزه با فساد ایران که از عالی‌ترین مقامات حاکمیتی تشکیل شده است و نقشی اساسی در این حوزه ایفا می‌کند، به‌خوبی دریافت. «ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی و مالی» عنوان این نهاد است که به‌تبع آن در تدوین اهداف و مأموریت‌ها نیز به همین سوی حرکت کرده است. به‌جز این نهاد، حداقل سه نهاد مبارزه با فساد دیگر در ایران بر مسائل پولی و بانکی تمرکز دارند. بی‌توجهی به ورود فساد در ساحت فرهنگی و اجتماعی سبب شده است سیاست‌گذاری و قوانین و مقررات نیز با تمرکز بر راهکارهای مالی و اقتصادی تدوین شود. نکته دوم درباره تمرکز اقدامات و فعالیت‌های این نهاد بر ظرفیت دستگاه‌های دولتی و حاکمیتی است؛ درواقع به‌وضوح نوعی از دولت‌گرایی در اقدامات مبارزه با فساد ایران سایه انداخته است. عموما اقدامات مندرج در گزارش‌های سازمان‌ها به فعالیت‌های ارگان‌های دولتی و تدوین قوانین و مقررات تقلیل یافته است و بهره‌مندی از ظرفیت‌های جامعه مدنی، تشکل‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد کمتر دیده می‌شود یا محلی از اعراب ندارد. این ویژگی در تعارض با اصول حکمرانی خوب است که صراحتا خاتمه دوره تک‌بازیگربودن برای دولت را اعلام کرده است. عملیاتی‌شدن ایده حاکمیت خوب به درک پیچیدگی مسائل و درک ابعاد پیچیده آن بستگی دارد که خود نیاز به پذیرش تکثر کنشگران و واردکردن ذی‌نفعان متعدد به عرصه اصلی کنشگری را پررنگ می‌کند. به نظر می‌رسد از مهم‌ترین اقدامات پیش‌روی نهادهای مبارزه با فساد در ایران باید پیوستن به سطح وسیع‌تری از کنشگران باشد که تحت عنوان‌های مختلف دغدغه این حوزه را به‌منظور ورود به کنشگری دارند تا به هر نحوی در تقویت ایده مبارزه با فساد که در ظرفیت نهادی آنهاست وارد عرصه شوند.نکته سوم درباره سطح و ماهیت مأموریت این نهادهاست. براساس تقسیم‌بندی‌های ارائه‌شده در همین گزارش می‌توان به‌جد ادعا کرد که نهادهای مبارزه با فساد ایران (در سه‌گانه دولتی، بین‌المللی و مردم‌نهاد) عموما دولتی با واحدهای کوچک بین‌الملل و ارتباط اندک با نهادهای مردمی هستند. همچنین قابل ذکر است که این نهادها ارتباط ضعیفی با سمن‌ها و نهادهای جامعه مدنی دارند و نتوانستند به‌خوبی از ظرفیت این بخش از جامعه استفاده کنند. درباره تقسیم‌بندی براساس اقدامات (پیشگیرانه، اجرائی، پیشگیری و اجرا، کمیسیون‌های اجرا و چندمنظوره) عموما نهادها در مرحله پیشگیرانه و در ساحت سیاست‌گذاری و به‌عنوان هماهنگ‌کننده نهادهای دیگر مشغول به فعالیت هستند و برخی از آنها مأموریت‌های پیشگیرانه را با اجرا آمیخته‌اند؛ اما با وجود این و براساس تأکید مکرر اسناد بین‌المللی و ادبیات نظری حوزه مبارزه با فساد که آموزش را یکی از ارکان اصلی نظام‌های پیشگیرانه معرفی می‌کند، تنها یک مورد از این نهادهاست که تحت عنوان «مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد قوه قضائیه» از زیرمجموعه سازمان بازرسی کل کشور به حوزه مطالعاتی می‌پردازد و وظیفه ترویجی و گفتمان‌سازی در این حوزه را بر عهده دارد. تعداد زیادی از این نهادها برای تنظیم اسناد و رسیدگی و تدوین آیین‌نامه تشکیل شدند و وظیفه هماهنگی بین نهادی را بر عهده دارند. دست‌کم سه نهاد نیز تحت عنوان نهادهای چندمنظوره معرفی شده‌اند که حیطه فعالیتی غیر از مبارزه با فساد دارند، اما به اقتضای موضوع اصلی‌شان به حوزه مبارزه با فساد نیز ورود کرده‌اند. در مجموع به نظر می‌رسد این عدم توازن در ماهیت فعالیت‌های نهادهای مبارزه با فساد در ایران سبب اختلال در فرایند مد نظر خواهد شد و تورم اقدامات را به مرحله‌ای خاص محدود خواهد کرد که نتیجه مطلوبی را در پی ندارد.در پایان نیز ذکر این نکته ضروری است که از گام‌های مهمی که این نهادها باید در برنامه فعالیت‌های خود بگنجانند، شفافیت حداکثری و قدرت ارتباط مردمی در این حوزه است. درواقع این نهادها به‌عنوان متصدی حوزه فساد به بیشترین اعتماد اجتماعی برای ادامه فعالیت‌های خود نیازمند هستند که جلب این امر مهم به اقدامات مقتضی در حوزه شفافیت در سطوح مختلف در این نهادها نیاز دارد که متأسفانه با آن فاصله زیادی احساس می‌شود. غفلت از فرهنگ‌سازی و ساختن ادبیات نظری این حوزه تخصصی برای گفت‌وگوی اجتماعی میان‌نهادی و میان مردم و سازمان‌ها از خلأهای مهم فرایند مبارزه با فساد است که توجه به آنها هرچند شباهتی به گزارش‌های اقدامات کوتاه‌مدت این نهادها ندارد، اما ترسیم چشم‌انداز مطلوب‌تری برای آینده این حوزه را نمایان می‌کند.

اهم نکات گزارش

- حوزه مبارزه با فساد از دهه ۹۰ میلادی به بعد به حوزه تخصصی میان‌رشته‌ای تبدیل شده است و ذیل ادبیات نظری «حکمرانی خوب» ازجمله مهم‌ترین ویژگی‌های این حاکمیت‌ها تلقی می‌شود.

- کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۳ به تصویب مجمع علنی آن رسیده است. این مهم‌ترین سند بین‌المللی در حوزه مبارزه با فساد است. ایران نیز در سال ۱۳۸۸ به این کنوانسیون پیوسته است و نهادی به‌منظور پیگیری این سند، تحت عنوان «مرجع ملی کنوانسیون مبارزه با فساد» در سال ۱۳۸۹ تأسیس کرده است.

- در بندهای مختلف این کنوانسیون، بر ضرورت تأسیس نهادهای مبارزه با فساد به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای این حوزه تأکید شده است.

- بیشتر کشورهایی که به این کنوانسیون پیوسته‌اند از سال ۲۰۰۰ به بعد تا به امروز، نهادهای بسیاری برای مبارزه با فساد تحت عنوان‌های متفاوتی تشکیل داده‌اند. ایران نیز از این امر مستثنا نیست.

- امروزه در ایران ۱۲ نهاد مبارزه با فساد فعال است که به‌جز دو مورد، همگی پس از تاریخ تصویب سند کنوانسیون، در سال ۲۰۰۳، تشکیل شده‌اند.

- برخی از تحلیلگران حوزه مبارزه با فساد معتقدند با وجود تأکید اسناد بین‌المللی بر ضرورت نهادسازی در امر مقابله با فساد، تجربه کشورهای درحال‌توسعه نشان‌دهنده ناکارآمدی این نهادها در کاهش فساد بوده است.

- نهادهای مبارزه با فساد را با شاخص ماهیت مأموریت به پنج دسته تقسیم می‌کنند: نهادهای تخصصی پیشگیری از فساد؛ نهادهای تخصصی اجرا؛ نهادهای تخصصی پیشگیری و اجرا؛ نهادهای چندمنظوره و کمیسیون‌های اجرا.

- اولین نهادی که به‌طور متمرکز در ایران برای مبارزه با مسئله فساد تشکیل شد، «ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی و مالی» است. این نهاد پس از فرمان «هشت‌ماده‌ای» رهبری تأسیس شد و نمایندگانی از قوای سه‌گانه در آن حضور دارند.

- از اواخر دهه ۸۰ شمسی تا به امروز نهادهای متعددی در این حوزه به‌صورت مجزا یا میان قوا تشکیل شده است.

- تجربه ایران در حوزه مبارزه با فساد نیز به‌خوبی نشان‌دهنده تأثیرنداشتن نهادسازی در کنترل فساد است. آمار شاخص ادراک فساد که از سال ۱۹۹۵ هر ساله سازمان شفافیت بین‌الملل (Transparency International) منتشر می‌کند، نشان‌دهنده هم‌زمانی افزایش تعداد نهادهای مبارزه با فساد و وخامت رتبه ایران در میان کشورهاست.

- نهادهای مبارزه با فساد در ایران عموما دولتی هستند. این امر نشان‌دهنده تقلیل‌یافتن مسئله مبارزه با فساد در ایران به حوزه دولتی است.

- هرچند نهادهای مردم‌نهاد نیز به‌تازگی به این جرگه پیوسته‌اند، اما همکاری متقابلی میان نهادهای مذکور و دستگاه‌های اصلی مبارزه با فساد در دولت وجود ندارد.

- از میان حوزه‌های مبارزه با فساد، تمرکز نهادهای فعال در ایران بر کنترل فساد مالی و اقتصادی است. این امر نگاه همه‌جانبه‌گرا به مسئله فساد را دچار خدشه کرده و عملا کنترل بحران چندوجهی را با مشکل روبه‌رو کرده است.

- نهادهای مبارزه با فساد در ایران عموما در مرحله پیشگیرانه و سیاست‌گذارانه باقی مانده‌اند و ورود به مراحل عمده مبارزه با فساد کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

رویداد

بازداشت ۷۰ همکار داعش در ترکیه

● پلیس ترکیه از بازداشت صد نفر به اتهام همکاری با گروه تروریستی داعش در عملیاتی در سراسر کشور خبر داد. پلیس مبارزه با تروریسم ترکیه این عملیات را در آنکارا، قیصریه، آدانا و باتمان انجام داده است. حداقل ۵۰ نفر از بازداشت‌شدگان، شهروندان خارجی ازجمله اتباع عراقی هستند.

خط‌ونشان نتانیاهو برای دادستان کل

● نخست‌وزیر اسرائیل می‌گوید دادستان کل اسرائیل نمی‌تواند مانع از آن شود که او سمت خود را حفظ کند. بنیامین نتانیاهو در نامه‌ای به دیوان عالی دادگستری نوشت: «اینکه آویخای مندلبلیت، دادستان کل، با اتهام‌ها و سه پرونده‌ای که علیه من باز کرده، بتواند به‌جای مردم و نمایندگان کنست تصمیم بگیرد که چه کسی می‌تواند نخست‌وزیر جدید شود، غیر قابل تصور است».

افشای جنجال دیگری از جولیانی

● وکیل شخصی رئیس‌جمهوری آمریکا در سپتامبر ۲۰۱۸ تماسی مخفیانه با رئیس‌جمهوری ونزوئلا برقرار کرده است. رودی جولیانی در این تماس که «پیت سشنز»، نماینده وقت ایالت تگزاس در مجلس نمایندگان نیز در آن شرکت داشت، از مادورو خواست از قدرت کناره‌گیری کرده و تجارت را به این کشور بازگرداند. جولیانی به دلیل نقش کلیدی خود در ماجرای «اوکراین‌گیت» و فشار ترامپ به اوکراین برای تحقیق درباره جو بایدن، رقیب انتخاباتی‌اش، تحت فشار قرار دارد.

تقدیر پوتین از ترامپ

● رئیس‌جمهور روسیه از همتای آمریکایی خود به دلیل «کمک به جلوگیری از انجام حملات تروریستی در روسیه» تشکر کرده است. پوتین در تماس تلفنی با دونالد ترامپ از او «به خاطر اطلاعات انتقال‌یافته از طریق سرویس‌های ویژه که مانع از انجام حملات تروریستی در روسیه شده» تشکر کرده است. ساعاتی بعد رسانه‌های روسی به نقل از پلیس فدرال روسیه گزارش دادند دو شهروند روس که قصد انجام «حمله تروریستی در تعطیلات سال نو در سن‌پترزبورگ را داشتند»، بازداشت شده‌اند. این بازداشت‌ها با کمک اطلاعات ارائه‌شده از سوی آمریکا انجام شده است. مقام‌های روس همچنین بر نقش ایالات متحده در ارائه اطلاعاتی که مانع از «توطئه‌های تروریستی» در اکتبر ۲۰۱۷ شده است، تأکید کرده‌اند.

تلاش پاکستان برای خروج از لیست خاکستری FATF

● پاکستان با اجرای اقداماتی خطر قرارگرفتن در فهرست سیاه FATF را از خود دور کرده است. پس از نشست اخیر گروه ویژه اقدام مالی در پاریس، پاکستان بار دیگر برای انجام اقدامات بیشتر در زمینه جلوگیری از تأمین مالی تروریسم، پول‌شویی، مقابله با فرار مالیاتی و قاچاق مهلت گرفت و قرار شد نام این کشور در ماه فوریه سال ۲۰۲۰ در لیست خاکستری بماند. رئیس‌جمهوری پاکستان دستور تدوین لایحه اصلاحات در قوانین مالیاتی و اجرای روند جدید مبارزه با قاچاق را صادر کرده و قرار است به‌زودی دبیرخانه ویژه قانون و دادرسی زیر نظر سازمان ملی درآمدهای پاکستان تشکیل شود. پاکستان اقدامات جدیدی برای جلوگیری از تأمین مالی تروریسم و تشدید مجازات علیه قاچاقچیان انجام داده است. بنا بر خواسته FATF، مدیریت مرزهای زمینی، دریایی و هوایی پاکستان تشدید شده و اقدامات دولت پاکستان برای تبعیت از تمهیدات FATF باعث شده این کشور موفقیت نسبتا خوبی برای مهار تروریسم و جلوگیری از تأمین مالی تروریسم به دست آورد.

هشدار گوترش: گسترش بی‌اعتمادی و ناامنی در جهان

● آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل متحد، در پیام سال نوی میلادی با اشاره به معضلاتی که پیش‌روی ساکنان کره زمین است، خواستار مشارکت بیشتر جوانان برای حفاظت از کره زمین شد. گوترش هشدار داد که «بی‌اعتمادی و ناامنی جهان پیرامون ما را پر کرده است». گوترش با تأکید بر روند رو به رشد نابرابری و نفرت، از جهانی یاد کرد که درگیر جنگ‌های متعدد شده و به واسطه تغییرات اقلیمی به شکلی غیرمعمول در حال گرم‌شدن است.

تمدید سه‌ماهه وضعیت فوق‌العاده در تونس

● ریاست‌جمهوری تونس حالت فوق‌العاده در این کشور را به مدت سه ماه تمدید کرد. حالت فوق‌العاده در تونس با استناد به فرمان صادرشده در سال ۱۹۷۸ اعلام می‌شود و از سال ۲۰۱۵ به دنبال حمله به یک اتوبوس امنیتی ریاست‌جمهوری در پایتخت همچنان ادامه دارد.